

MUZEJ GRADA ZAGREBA
МУЗЕЈ ГРАДА ЗАГРЕБА

KOMPOSCHSPIEGEL КОМПОСЧЪПИЕГЕГ

MUZEJ GRADA ZAGREBA
МУЗЕЈ ГРАДА ЗАГРЕБА

SPIEGELOBJEKT, 1975 (98 x 92 cm)
Privatsammlung

Privatno vlasništvo

Izdavač MUZEJ GRADA ZAGREBA Za izdavača ZDENKO KUZMIĆ Konceptija izložbe ARNULF KOMPOSCH Fotografije
MICHAEL LEISCHNER Likovna oprema kataloga, plakata i postav izložbe ARNULF KOMPOSCH i ZORAN GREGL

MUZEJ GRADA ZAGREBA   Z a g r e b   AUSTRIJSKI KULTURNI INSTITUT
MUSEUM DER STADT ZAGREB   ÖSTERREICHISCHES KULTURINSTITUT

Lektor i prijevod na hrvatski ANA ZEREC Prijevod na slovenski IVAN CESAR Prijevod na talijanski RENATA SAMARDŽIJA
Organizator IVAN RUŽIĆ

KOMPOSCHSPIEGEL

Naklada 1500 PRIMJERAKA Tisak i uvez NAŠA DJECA

ZAGREB rujan 1988.

OGLEDALA ARNULFA KOMPOSCHA

23. IX – 22. X 1988.

**VORWORT zur Ausstellung von
ARNULF KOMPOSCH in Zagreb**

Sehr geehrte Damen und Herren!

Est ist mir eine besondere Ehre und Freude, die Ausstellung von Arnulf Komposch, dem Kärntner »Paradespiegelmacher«, hier im Museum der Stadt Zagreb miteröffnen zu dürfen.

Dies umso mehr, als ich das Schaffen und Wirken dieses weit über die Grenzen Kärntens hinaus renommierten Glaskünstlers aus Klagenfurt seit mehr als 20 Jahren beobachten und miterleben konnte.

Wie auf viele seiner Bewunderer – die er auf zahlreichen internationalen Ausstellungen in Paris, London, Wien, der BRD, und in Italien gewinnen konnte – übten die faszinierenden Produkte Komposchs unerschöpflicher Phantasie von Anfang an einen starken Reiz auf mich aus. Hinter den unverwechselbaren Kreationen dieses Glaszauberers, der eine große Begabung, Einfallsreichtum und handwerkliches Können zu einer starken Künstlerpersönlichkeit formte, spürt man deutlich Komposchs Auseinandersetzung mit der Wirklichkeit, und seine Beschäftigung mit fernöstlicher Meditation und philosophischen Fragen.

Komposch ist ein Magier, der den Betrachter seiner Spiegel in ein geheimnisvolles Land, in eine andere Daseinsebene »ent«-führt. Ich darf nun Sie, meine Damen und Herren, herzlich dazu einladen, sich mit uns auf eine dieser wundervollen Reisen zu begeben!

StR. Siegbert Metelko
Schul- und Kulturreferent der Landeshauptstadt
Klagenfurt

**PREDGOVOR izložbi
ARNULFA KOMPOSCHA u Zagrebu**

Ogledala, »Komposchspiegel-i«, su dio reflektirajuće i očaravajuće svakodnevnice ovog našeg izložbenog trenutka, života odraza koje će trajati u ovom izložbenom prostoru samo jedan mjesec u vječnosti, a u našoj suradnji, nadamo se u trajanju drugog dijela metafore, vječnost. Bliskost viđenja odraza u ogledalu, da li onom u direktorovoj sobi, ili onima koji rese naše hodnike Muzeja, odmah su nas privukli da prihvatimo ponuđenu ruku suradnje, da damo viđenje suvremenog, izlomljenog, ali ipak blještavog svijeta današnjice prijateljske zemlje, prijateljskog grada i prijatelja umjetnika, nabrajajući istim redoslijedom Austriju, Klagenfurt i Arnulfa Komposcha, ili kako se on radije zove »Komposchspiegel«-a.

Gledajući odraz suvremene koruške umjetnosti, u ovim čarobnim »krhotinama« vlastitih odraza, pokušajmo zamisliti naše odvojene svjetove ukomponiranim u iste okvire duha koji čine ovdje prisutna jedinstva umjetnina, »Spiegelobjekt«-a. Pokušajmo konzumirati svoje odraze u njima, shvaćajući sebe, ne kao savršeno izbrušeni venecijanski »špiگل«, nego kao ovu našu stvarnost, identičnu ovim spajajuće-razarajućim odrazima odvojenih, a tako jedinstvenih prostora koji zrače iz eksponata ove izložbe.

Zdenko Kuzmić, prof.
direktor Muzeja grada Zagreba

In seiner Kärntner Heimat nennt man ihn kurz und bündig den »Spiegelkomposch«, und »Komposchspiegel« ist der lapidare Titel einer Dokumentation, die über ihn und seine Arbeit Auskunft gibt. Das Doppelwort ist zum Begriff geworden, bei Kennern ebenso wie beim großen Publikum. Aus gutem Grund.

Arnulf Komposch hat Lehrjahre in Schule und Beruf hinter sich, die mit Hätetests gespickt waren. Er ließ sich nicht abschrecken. Das Glas faszinierte ihn, er studierte es, experimentierte damit, holte sich Anregungen bei den besten Glaskünstlern Europas, den Venezianern und den Böhmen. Ergebnis war neben der handwerklichen Perfektion eine intime, er sagt »sinnliche«, Beziehung zum Material, ein Instinkt für die Möglichkeiten des schleifbaren, reflektierenden Glases. So schuf er sich das Instrumentarium für seine expressive Formensprache, für die intellektuelle Raffinesse, mit der er das Eigenleben der Spiegel aktiviert. Komposch-Spiegel produzieren die erstaunlichsten Spiegelbilder, sie wecken und beflügeln die Phantasie.

Seit Spiegel allgegenwärtig sind, sind die magischen Kräfte, die ihnen einst zugeschrieben wurden, fast vergessen. Spuren davon finden sich in Sagen und Bräuchen, personifiziert lebt die Erinnerung in der Gestalt des schönen Jünglings Narziß, dem das im spiegelnden Quell erspähte eigene Bild zum Verhängnis wurde. Der philosophische Geist der Griechen wird in der mythologischen Szene mehr gesehen haben als die moralisierende Parabel von der Selbstliebe und ihren Folgen: ein Gleichnis für den risikoreichen Entwicklungsschub, den das Erwachen des Ichbewußtseins in Urzeiten der Menschheit ausgelöst haben muß, den es heute noch in jeder frühen Kindheit auslöst. Die erste bewußte Konfrontation mit dem Spiegelbild provoziert die Frage: Das bin ich? Bin ich so?

Komposch macht das Spiegelerlebnis des Narziß nachvollziehbar. Es ist kein Zufall, daß sich vor seinen Spiegeln das Bild des Wasserspiegels einstellt, der noch in gläserner Ruhe Leben atmet, den der lei-

U njegovoj domovini Koroškoj zovu ga kratko i jezgrovito »Komposch od ogledala«, a »ogledala Komposch« lapidarni je naslov prikaza koji govori o njegovoj ličnosti i djelu. Taj dvostruki termin postao je pojam ne samo među stručnjacima nego i među širokom publikom.

Godine naukovanja i rada Arnulfa Komposcha bile su pune iskušenja. Ali on se nije obeshrabrio. Staklo ga je fasciniralo, proučavao ga je, eksperimentirao njime, dobivao poticaje od najboljih evropskih umjetnika na staklu iz Venecije i Češke. Rezultat svega toga bio je, pored zanatskog savršenstva, jedan intiman, »čutilan«, kako reče umjetnik, odnos prema materijalu, instinkt za bogatstvo i mogućnosti tog materijala koji se brusi i odsijava. Tako si je umjetnik stvorio instrumentarij za vlastiti ekspresivni oblik izražavanja, intelektualni raffinement kojim aktivira unutarnji život stakla.

Komposchova ogledala stvaraju čudnovate odraze, ona bude i potiču našu maštu.

Otkako je ogledalo postalo svakodnevni upotrebn predmet, zaboravljene su i magične moći koje su mu se nekoć pripisivale. Tragovi tog vjerovanja postoje još u predaji i običajima, personificirano živi sjećanje na lik lijepoga mladića Narcisa, kome je vlastiti odraz u vodi postao zla kob. Ovaj mitološki prizor više je odraz filozofskog duha stare Grčke nego moralistička parabola o samoljublju i njegovim posljedicama. To je simbol smionog razvojnog pomaka koji je u tom ranom razdoblju čovječanstva morao biti izazvan buđenjem svijesti o vlastitoj individualnosti, koji se još i danas budi u najranijoj dobi svakog djeteta. Prvo svjesno suočavanje s odrazom u ogledalu izaziva pitanje: Jesam li to ja? Jesam li ja takav?

Komposch čini Narcisov doživljaj s ogledalom beskrajno ponovljivim. Nije slučajno da se pred njegovim ogledalima stvara slika vodene površine koja u svojem staklenom miru odiše životom i koju može uznemiriti i najslabiji povjetarac. I u njegovim ogledalima sve odiše životom i dinamičnošću. Valovi prolaze kroz njih, mreškaju i paraju njihovu površinu, umno-

V njegovoj domovini Koroški ga imenujejo kratko in jedrnato »Komposch ogledalo«, a »ogledala Komposch« je lapidarni naslov predstavitve njegove osebnosti in dela. Ta dvojni termin je postal pojem, ne samo med strokovnjaki, temveč tudi med široko javnostjo.

Leta učenja in dela Arnulfa Komposcha so bila polna težav. Toda zaradi tega ni izgubil poguma. Steklo ga je fasciniralo, preučeval ga je, eksperimentiral z njim, dobival vzpodbude od najboljših evropskih umetnikov na steklu iz Benetk in Češke. Rezultat vsega tega je bil poleg obrtniške popolnosti neki intimni, čutni, kot bi rekel umetnik, odnos do materiala, instinkt za bogatstvo in možnosti tega materiala, ki se brusi in leskeče. Tako si je umetnik ustvaril instrumentarij za lastno ekspresivno obliko izražanja, intelektualni raffinement, ki aktivira notranje življenje stekla.

Komposcheva ogledala ustvarjajo čudežne odseve, prebujajo in vzpodbujajo našo domišljijo.

Odkar je postalo ogledalo vsakdanji uporabni predmet, so pozabljene magične moči, ki so mu jih nekoč pripisovali. Sledi tega verovanja še obstajajo v izročilu in navadah in posebljene so v liku lepega mladeniča Narcisa, kateremu je lastna slika v vodi postala zla usoda. Ta mitološki prizor je bolj odraz filozofskega duha stare Grčije, kot pa moralistična parabola o samovšečnosti in njenih posledicah. To je simbol pogumnega razvojnega premika, ki je v tem zgodnjem obdobju človeštva moral izzvati bujenje zavesti o lastni individualnosti, ki je danes vsakdanja že v najzgodnejši dobi vsakega otroka. Prvo zavestno soočanje s podobo v ogledalu spodbuja vprašanje: Ali sem to jaz? Ali sem jaz takšen?

Narcisovo doživetje z ogledalom ustvari Komposch kot neskončno ponovljivo. Ni naključje, da pred njegovimi ogledali nastaja slika vodne površine, ki v svojem staklenem miru zaživi in katero lahko vznemiri že najslabši vetrček. In v njegovih ogledalih postane vse polno življenja in dinamike. Valovi grede skozi, vzvalovijo in parajo njihovo površino, pomnožujejo sliko in jo mečejo iz ogledala v ogledalo, spreminjajo

A Carinzia, nel suo paese, lo chiamano semplicemente: »Komposch degli specchi« e »specchi-Komposch« è il titolo lapidario della presentazione che ci dice tutto sulla sua personalità e sul suo lavoro. Questo termine doppiato è diventato un concetto conosciuto non soltanto tra gli esperti ma anche al largo pubblico.

Il signor Arnulf Komposch ha dietro di sé lunghi anni di studi e di lavoro durante i quali fù spesso messo a difficili prove, ma non si è mai scoraggiato. Il vetro lo fasciava: lo studiava accuratamente, faceva esperimenti, e fù incoraggiato dai migliori artisti Veneziani e Cecoslovacchi.

Il risultato di tutto questo oltre alla perfezione manuale, fù un rapporto intimo cioè »sensitivo« come dice l'autore stesso, con il materiale; un istinto per la ricchezza e le possibilità del detto materiale che si mola e che rispecchia. Così l'autore si è formato l'instrumentario per la propria forma espressiva, una raffinatezza intellettuale con la quale mette in movimento la vita interiore dei vetri. Gli specchi di Komposch rispecchiano miracolosamente, risvegliando ed eccitando la nostra fantasia.

Da quando lo specchio è diventato un oggetto che si usa tutti i giorni, le capacità magiche che gli riferivano nei tempi lontani, sono dimenticate. Oggi esistono soltanto nelle varie usanze e tradizioni e sono anche personificate nella figura del bel giovane Narciso il cui riflesso nell'acqua divenne la sua maledizione. Questa scena mitologica è piuttosto una ripercussione dello spirito filosofico della Grecia antica che una parabola moralistica sull'egoismo e le sue conseguenze. Essa è il simbolo di un coraggioso avanzamento nello sviluppo dell'umanità, che a quei tempi avrebbe dovuto risvegliare la consapevolezza della propria individualità la quale è oggi giorno conosciuta già dalla prima infanzia. Al primo incontro cosciente con lo specchio ci domandiamo: »Ma, sono io quello lì? Sono fatto così, io?«.

Grazie al signor Komposch il riflesso nell'acqua di Narciso diventa ancora più impressivo e più possibi-

seste Hauch bewegt. Auch in den Komposchspiegeln ist immer Leben und Bewegung. Wellen laufen durch sie hindurch, kräuseln und teilen ihre Oberfläche, vervielfachen das Abbild durch Spiegel im Spiegel, verfremden es durch kühne Perspektiven, zerbrechen die konventionelle Vorstellung, die wir von uns und unserer Umwelt haben. Sie geben dem Auge seine Frische zurück, lehren es wieder sehen ohne den Filter des entsinnlichten Begriffs.

Hinter dem Spiel der Reflexe werden exakte Kompositionen sichtbar. Entwürfe zeichnen die Strukturen vor, optimieren die Wirkungen, die der Schliff dem Kristallglas geben, die Licht- und Tonnuancen, die er erzeugen kann. Komposchspiegel sind Spiegel-Bilder, die Nähe zur Malerei ist evident. Das Werk des nun 42-jährigen erschöpft sich damit nicht. Schon früh hat ihn die Rolle des Spiegels im Raum beschäftigt, in repräsentativen Interieurs hat er seine Vorstellungen dazu realisiert. Der spezifische Spiegeleffekt, der die Spiegelkabinette des Rokoko berühmt gemacht hat, ist bei Komposch nicht die einzige Dominante. Seine wändedeckenden Spiegelflächen gewinnen durch aufwendige Bearbeitung und Betonung der Architektur eine ähnliche Funktion wie die Bauplastik.

Charakteristisch für alle Komposchspiegel und eines ihrer Qualitätsmerkmale ist das Ineinandergreifen von Handwerk und künstlerischer Gestaltung. Es ist so ausgeprägt, daß es die Bedeutung dieser Wechselbeziehung für jede bildende Kunst eindrucksvoll widerspiegelt.

Trude Polley
Klagenfurt

žavaju sliku i bacaju je iz ogledala u ogledalo, preobražavaju je kroz smjele perspektive, razbijaju naše predodžbe o nama samima i svijetu koji nas okružuje. Ona vraćaju oku njegovu svježinu, učeći ga da gleda bez filtera »pojma lišenog čutilnosti«.

Iza igre refleksa naziru se precizne kompozicije. Skice prikazuju strukture, naglašavaju učinak brušenja na kristalnom staklu i ističu nijanse svjetla i tonova koje umjetnik stvara. Komposchova su ogledala slike na ogledalu – bliskost sa slikarstvom vrlo je očita.

Stvaralaštvo 42-godišnjeg umjetnika ovime se ne iscrpljuje. Već ranije ga je privlačio odnos ogledala i prostora, pa je u tom smislu imao više izložaba u reprezentativnim interijerima. Specifičan efekt ogledala, koji su popularizirali kabineti s ogledalima iz doba rokokoja, nije jedina dominantna Komposchova stvaralaštva. Velika ogledala koja pokrivaju cijele zidove svojom raskošnom obradom i naglašavanjem arhitekture imaju sličnu funkciju kao i građevna plastika. Zajedničko obilježje svih Komposchovih ogledala, kao i jedna od karakteristika njihove kvalitete, jest ispreplitanje zanatskog umijeća i umjetničkog oblikovanja. Taj uzajamni odnos temelj je svake likovne umjetnosti.

jo v smelih perspektivah, razbijajo naše predstave o nas samih in o svetu, ki je okoli nas. Očesu vračajo njegovo svežino, s tem ko ga učijo, da gleda brez filtra »pojem brez čustev«.

Za igro refleksov se nakazujejo precizne kompozicije. Skice nakazujejo strukture, poudarjajo učinek brušenja kristalnega stekla in poudarjajo nianse svetlobe in tonov, ki jih ustvarja umetnik. Komposcheva ogledala so slike na ogledalu – podobnost s slikarstvom je zelo očitna.

Ustvarjalnost 42-letnega umetnika s tem ni izčrpana. Že prej ga je privlačil odnos med ogledalom in prostorom; v tem smislu je imel več razstav v reprezentativnih interierih. Specifični efekt ogledal, katerega so popularizirali kabineti z ogledali v dobi rokokoja, ni edina dominantna Komposcheva ustvarjalnosti. Velika ogledala, ki pokrivajo cele stene, imajo s svojo raskošno obdelavo in poudarjanjem arhitekture podobno funkcijo kot gradbena plastika.

Skupna značilnost vseh Komposchevih ogledal, kot tudi ena izmed karakteristik njihove kvalitete, je prepletanje obrtniških sposobnosti in umetniškega oblikovanja. Ta medsebojni odnos je temelj vsake likovne umetnosti.

le. Non é per caso che ci appare davanti agli specchi di Komposch, la visione della superficie dell'acqua che vive e respira nella tranquillità del vetro ma che nello stesso tempo potrebbe essere mossa dal più piccolo soffio di vento. Gli specchi di Komposch sono pieni di vita e di movimento. Le onde passano tra gli specchi, increspando e tagliando la superficie; moltiplicano la figura lanciandola da un specchio all'altro e la trasformano tramite varie prospettive, cambiando così la percezione di noi stessi e del mondo che ci circonda. Essi danno all'occhio una nuova freschezza e lo imparano a guardare di nuovo senza filtro.

Si vede bene che dietro il gioco del riflesso esistono strutture molto precise. Gli schizzi ci presentano le strutture accentuando l'effetto della molatura dei cristalli e mettendo in rilievo le sfumature della luce e dei toni creati dall'artista. »Komposch-specchi« sono »specchi quadri« – é evidente un rapporto stretto con l'arte pittorica. Non è qui che finisce la creatività dell'artista quarantenne. Da molto tempo é attratto dal rapporto specchio-spazio ed é per questo che ha realizzato severe esposizioni negli interiori rappresentativi. L'effetto specifico che era stato popolarizzato dai gabinetti degli specchi nel periodo del rococò, non é l'unico dominante nella creatività di Komposch: specchi grandissimi che coprono tutta la parete, lavorati lussuosamente, con cura speciale dell'architettura hanno una funzione simile agli ornamenti edilizionali.

La caratteristica comune a tutti gli specchi di Komposch é nella qualità proveniente dall'intrecciamento dell'arte manuale e della modellazione artistica. Questo rapporto reciproco é il fondamento di tutte le belle arti.

SPIEGELOBJEKT, 1969/70
Privatsammlung

Privatno vlasništvo

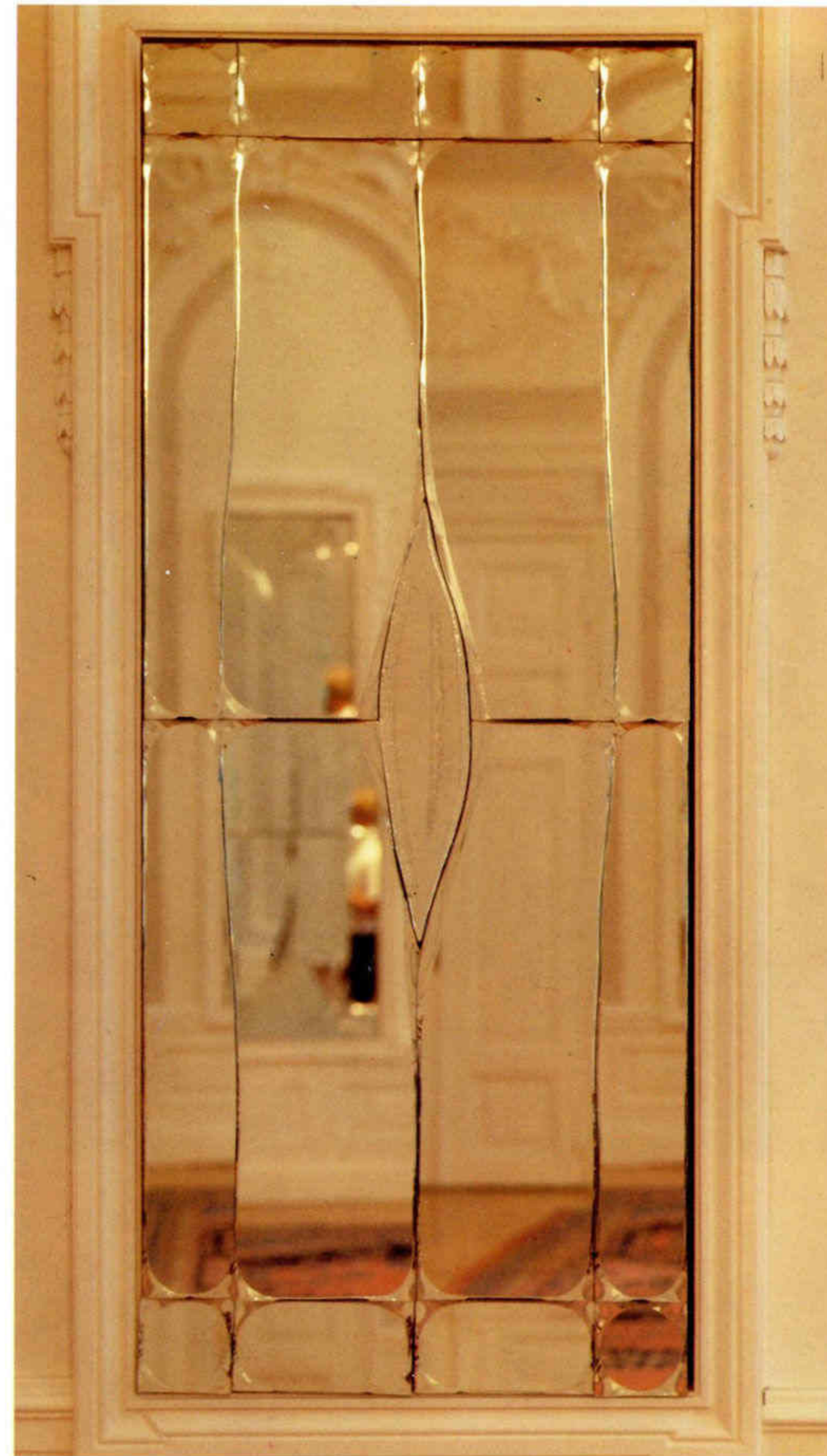

SPIEGELOBJEKT, REPARIERT UND ERGÄNZT, 1984
Unverkäuflich
SPIEGELOBJEKT, POPRAVLJEN I NADOPUNJEN, 1984.
Vlasništvo autorove supruge

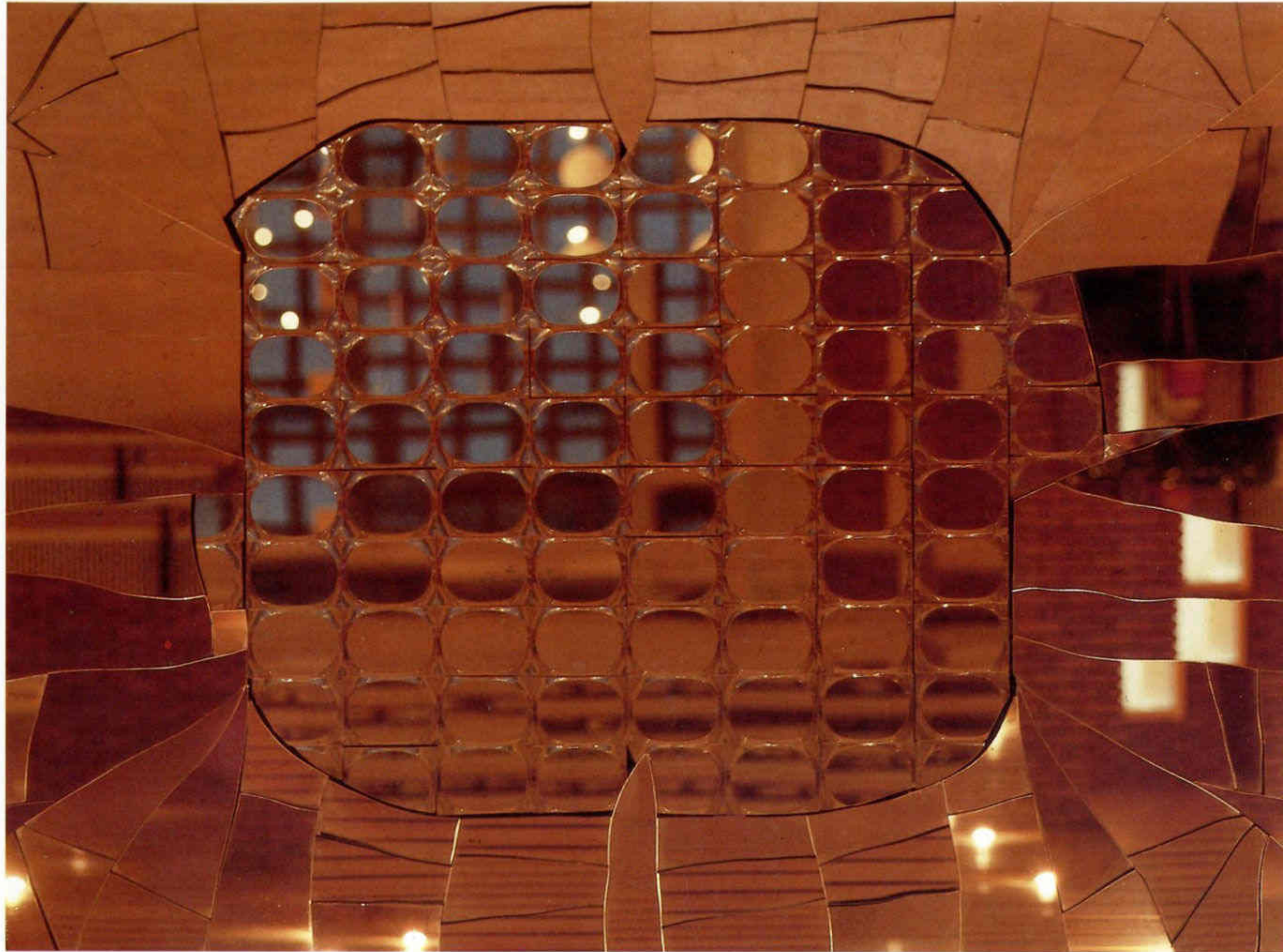

DVORANA OGLEDALA ZEMALJSKE
VLADE KORUŠKE
Klagenfurt, 1971.

SPIEGELSAAL DER KÄRNTNER
LANDESREGIERUNG
Klagenfurt, 1971

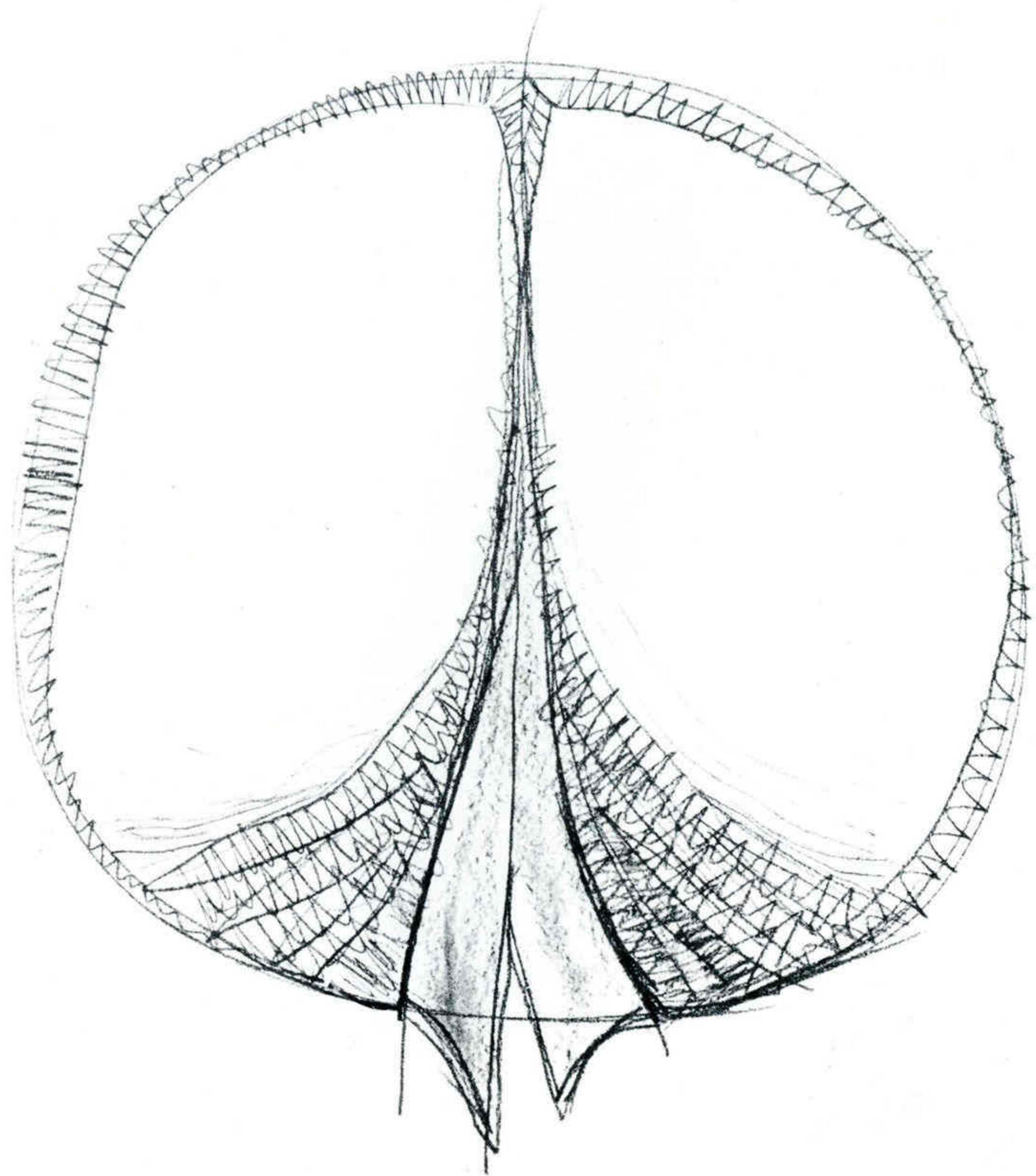

MOZARTEUM BOROMÄUM, Foyer
Salzburg, 1980 (2,60 x 3,40 m)

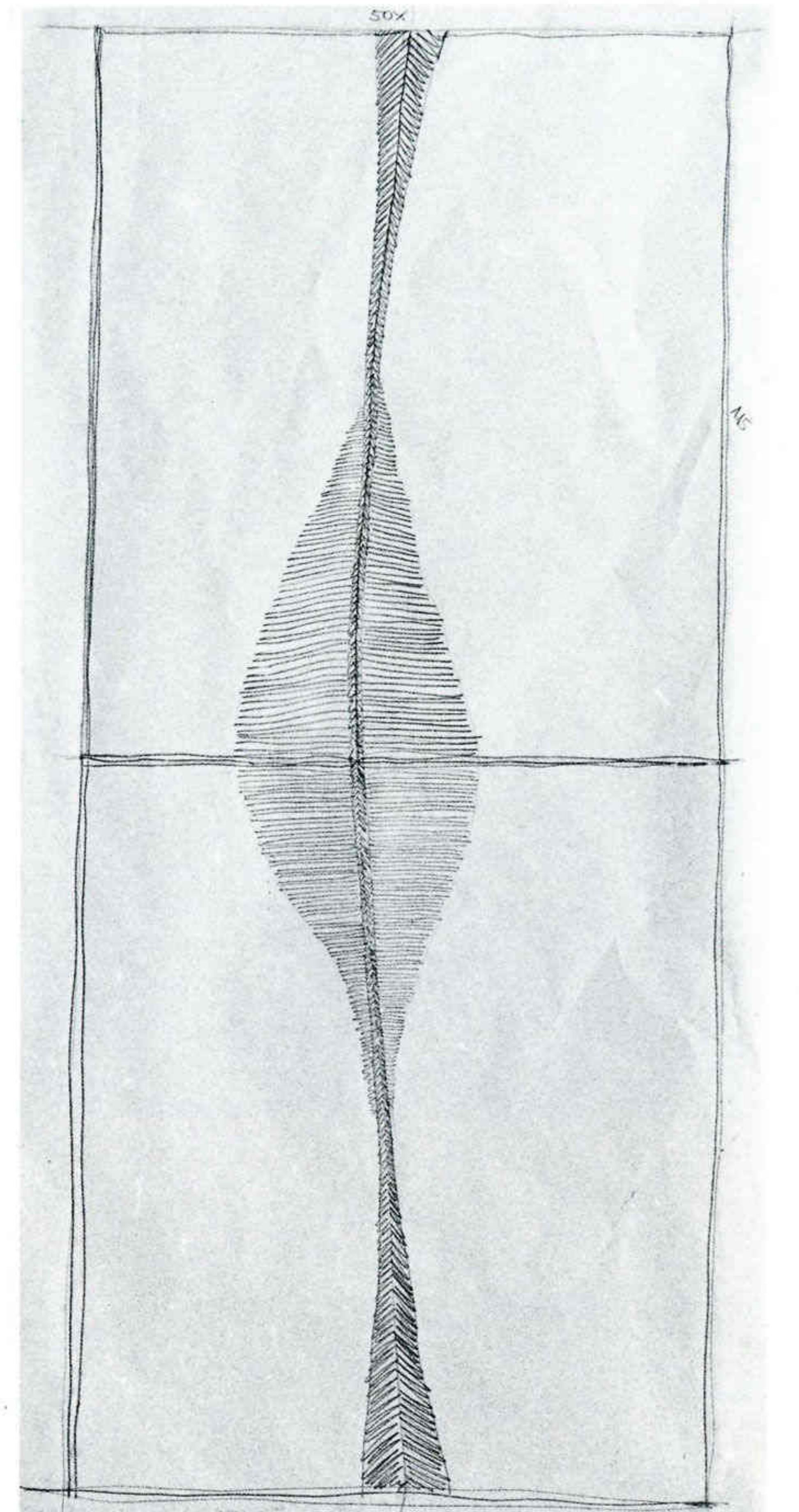

SPIEGELGESTALTUNG FÜR LIFT
Hypobank, Klagenfurt, 1986 (23 m²)

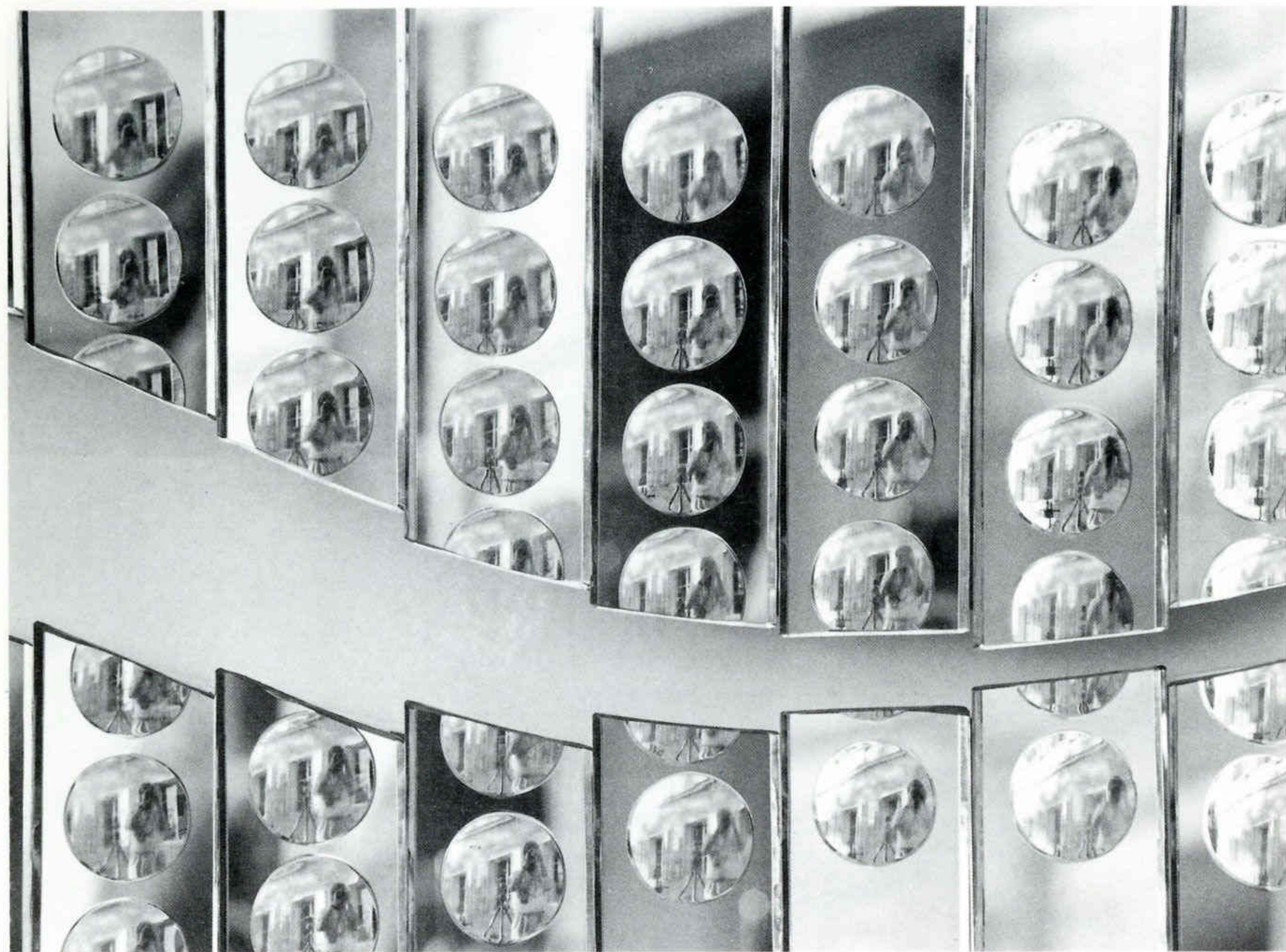

ARBEITSKIZZE, 1985, Bleistift auf Papier
RADNA SKICA, 1985., olovka na papiru

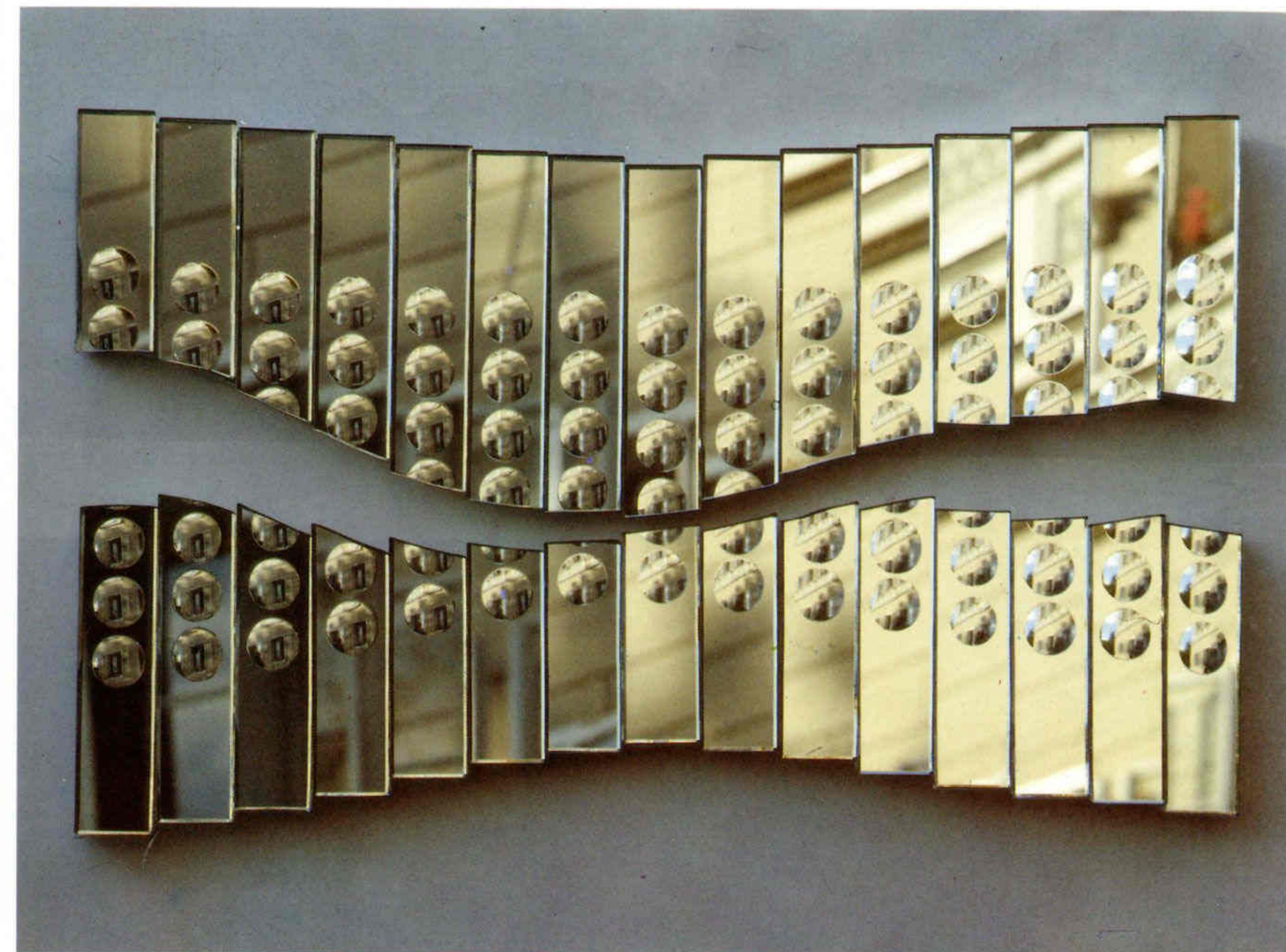
ARBEITSKIZZE, 1988, Bleistift auf Papier
RADNA SKICA, 1988., olovka na papiru

SPIEGELOBJEKT » $\frac{15 \times 5}{2}$ «, 1988

Detail – detalj

SPIEGELOBJEKT » $\frac{15 \times 5}{2}$ «, 1988

SPIEGELOBJEKT, 1988
»10 Teile geschlitzt«
»10 rasječenih dijelova«

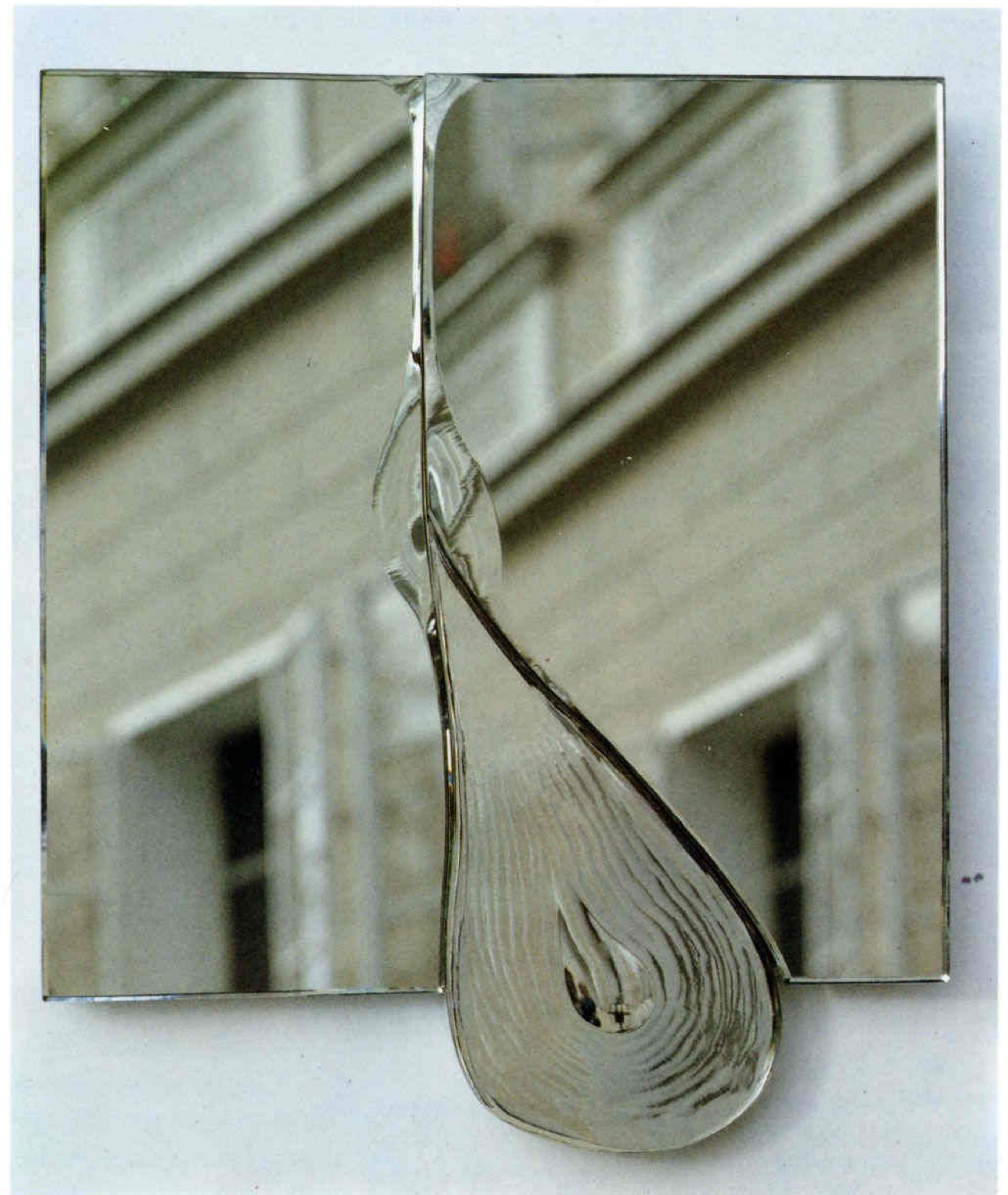

SPIEGELOBJEKT, 1988

SPIEGELOBJEKT, 1988

SPIEGELOBJEKT, 1988

Izložbu i katalog su omogućili

UDRUŽENA SAMOUPRAVNA INTERESNA ZAJEDNICA KULTURE GRADA ZAGREBA
KULTURAMT DER LANDESHAUPTSTADT KLAGENFURT

u suradnji s

ÖSTERREICHISCHES KULTURINSTITUT ZAGREB

Otkupom ogledala izložbu su pomogli

KÄRNTNER LANDESREGIERUNG – KULTURABTEILUNG

**WIENER
STÄDTISCHE**

Wer versichert ist, hat einen Freund

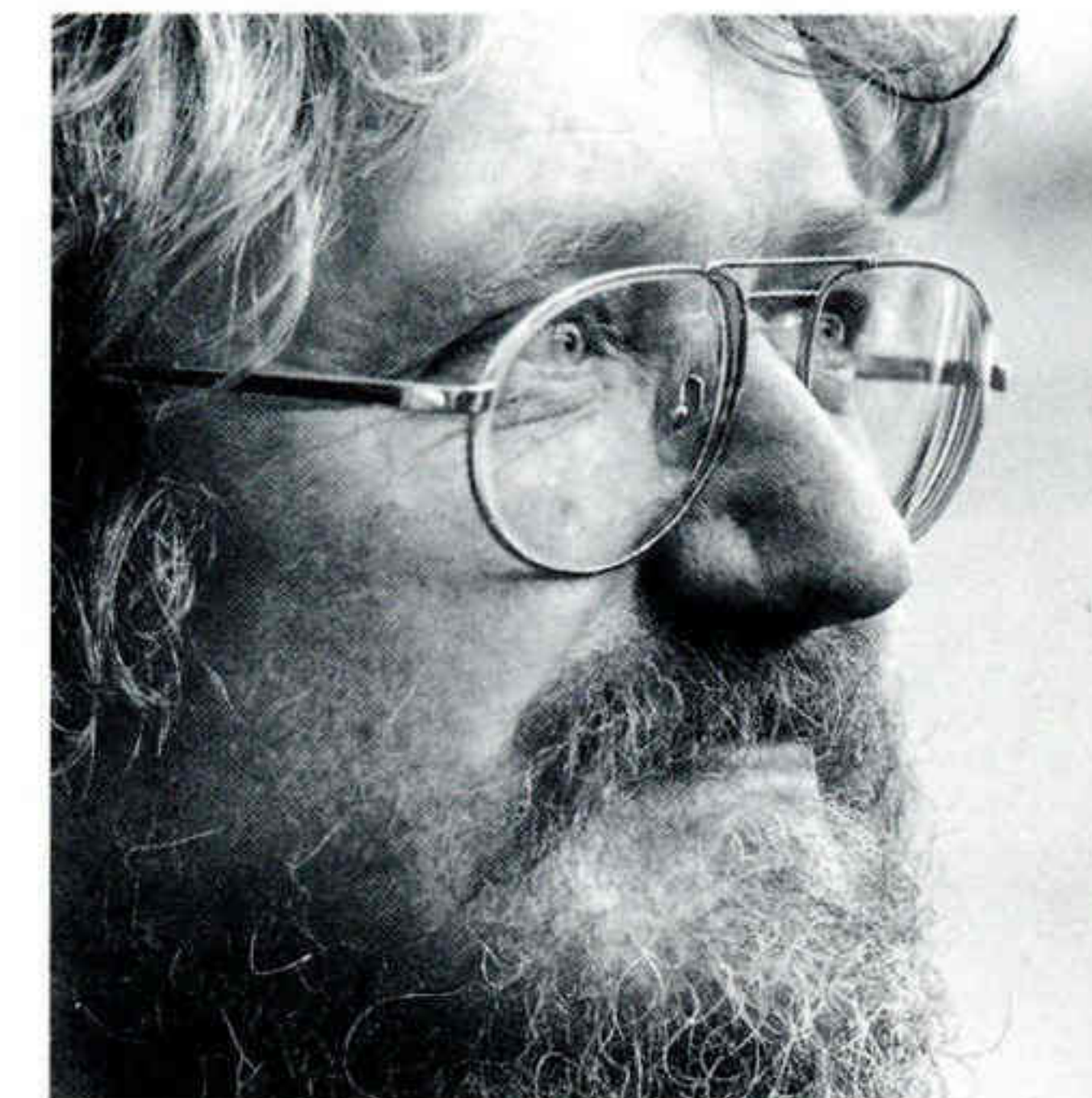
Geboren 1942 in Klagenfurt.

Gelernter Glasschleifermeister.

Eigene Werkstatt in Klagenfurt seit 1964.

Einzelausstellungen in Paris, London, Wien,
Klagenfurt, Düsseldorf, Udine, Coburg, Zagreb ...

Werke im Besitz des Museums des 20. Jahrhunderts
Wien, der Kärntner Landesgalerie sowie privater
Sammler.

Rođen u Klagenfurtu 1942.

Majstor za brušenje ogledala.

Vlastita radionica u Klagenfurtu od 1964.

Samostalne izložbe u Parizu, Londonu, Beču,
Klagenfurtu, Düsseldorfu, Udinama, Coburgu,
Zagrebu ...

Djela u posjedu Muzeja 20. stoljeća u Beču,
Zemaljske galerije Koruške u Klagenfurtu, kao i u
privatnim zbirkama.